

**“शिक्षा, स्वास्थ्य, कृषि र वातावरण मैत्री पूर्वाधार ;
पहिचान सहितको जानकारी गाउँपालिका, विकासको मुल आधार”**

बजेट वक्तव्य

१. जानकारी गाउँपालिकाको १४ औं गाउँ सभा बैठकका सभाध्यक्षज्यू, प्रमुख प्रशासकीय अधिकृतज्यू, गाउँ सभाका सदस्यज्यूहरू, गाउँपालिकाका सम्पूर्ण कर्मचारीहरू, सञ्चारकर्मी मित्रहरू, सुरक्षाकर्मीहरू तथा उपस्थित सम्पूर्ण महानुभावहरूलाई मेरो व्यक्तिगत तथा गाउँपालिका परिवारको तर्फबाट हार्दिक अभिवादन सहित स्वागत गर्दछु ।
२. यस गाउँपालिकाको समग्र क्षेत्र तथा पक्षको विकास र समृद्धिका लागि आज जानकारी गाउँपालिकाको १४ औं गाउँ सभाको दोस्रो बैठकमा आगामी आर्थिक वर्ष २०८१/०८२ को बजेट तथा कार्यक्रम प्रस्तुत गर्न पाउँदा आफुलाई हर्षित तथा गौरवान्वित महशुस गरेकी छु ।
३. नेपालमा लोकतान्त्रिक शासन व्यवस्था स्थापनाका लागि विभिन्न कालखण्डमा भएका आन्दोलनहरूमा आफ्नो अमूल्य जीवन अर्पण गर्नु हुने सम्पूर्ण ज्ञात-अज्ञात सहिदहरू प्रति उच्च सम्मान तथा हार्दिक श्रद्धान्जली व्यक्त गर्दछु । साथै जनाधिकार र राजनीतिक परिवर्तनका लागि भएका विभिन्न आन्दोलनको क्रममा बेपत्ता भएका, घाइते, पिडित नागरिकहरूप्रति उच्च सम्मान र गहिरो सहानुभूति प्रकट गर्दछु । नेपालमा राष्ट्रिय स्वाधीनता, लोकतन्त्र, सामाजिक न्याय, समानता र समृद्धि स्थापनार्थ भएका हरेक राजनीतिक परिवर्तनको नेतृत्व गर्ने नेतागण तथा आम परिवर्तनकारी जनताप्रति हार्दिक नमन र सम्मान व्यक्त गर्दछु ।
४. नेपालको स्वतन्त्रता, सार्वभौमिकता, भौगोलिक अखण्डता, राष्ट्रिय एकतालाई आत्मसात गर्दै संघीय लोकतान्त्रिक गणतन्त्रात्मक शासन व्यवस्थाको माध्यमबाट दिगो शान्ति, सुशासन, विकास र समृद्धिको आकांक्षा पुरा गर्न नेपालको संविधान र स्थानीय सरकार संचालन ऐन,

**“शिक्षा, स्वास्थ्य, कृषि र वातावरण मैत्री पुर्वाधार ;
पहिचान सहितको जानकारी गाउँपालिका, विकासको मुल आधार”**

२०७४ ले दिएको अधिकार प्रयोग गरी म यस गाउँ सभामा जानकारी गाउँपालिकाको आगामी आर्थिक वर्ष २०८१/०८२ को बजेट तथा कार्यक्रम प्रस्तुत गर्न अनुमति चाहन्छु ।

सर्वप्रथम म यस गरिमामय सभा समक्ष वार्षिक योजना तथा बजेट तर्जुमाका आधार, उद्देश्य र प्राथमिकताका क्षेत्रहरू प्रस्तुत गर्न चाहन्छु ।

५. वार्षिक योजना तथा बजेट तर्जुमाका आधारहरू:-

- क) नेपालको संविधान,
- ख) स्थानीय सरकार संचालन ऐन, २०७४,
- ग) स्थानीय तहको योजना तर्जुमा दिग्दर्शन (परिमार्जित) २०७८,
- घ) राष्ट्रिय प्राकृतिक श्रोत तथा वित्त आयोग ऐन, २०७४,
- ङ) अन्तर सरकारी वित्त व्यवस्थापन ऐन, २०७४,
- च) आर्थिक कार्यविधि तथा वित्तीय उत्तरदायित्व ऐन, २०७६,
- छ) गाउँपालिकाबाट तयार पारिएको आवधिक योजना, नीति, कार्यविधि, निर्देशिकाहरू,
- ज) विषयगत समितिबाट आएका नीतिगत विषय एवं सिफारिसहरू,
- झ) वडा समितिका प्राथमिकताका कार्यक्रमहरू,
- ञ) गाउँपालिकाका गौरवका, अति आवश्यक ठानिएका, क्रमागत विकास आयोजनाहरू,
- ट) विज्ञ तथा स्थानीय सरोकारवाला, राजनितिक दलका प्रतिनिधिहरूसँगको परामर्श एवं सुझावहरू ।

६. बजेट तथा कार्यक्रमका उद्देश्यहरू:-

- क) कृषिको आधुनिकीकरण, यान्त्रिकीकरण, व्यवसायीकरणका माध्यमबाट उत्पादन र उत्पादत्व वृद्धि गर्दै आर्थिक समृद्धिमा टेवा पुर्याउने,

**“शिक्षा, स्वास्थ्य, कृषि र वातावरण मैत्री पुर्वाधार ;
पहिचान सहितको जानकारी गाउँपालिका, विकासको मुल आधार”**

- ख) व्यवसायीक पशुपंछीपालन, त्यसको श्रोत विकास तथा संरक्षण सेवा तथा बजार व्यवस्थापनमा सहयोग पुऱ्याई उन्नत पशुपालन पेशालाई कृषक परिवारको प्रमुख आयश्रोतको रूपमा विकास गर्ने,
- ग) कृषि, उद्योग, पर्यटन र सेवा क्षेत्रहरूको उत्पादन प्रणालीमा विकास तथा विस्तार गरी लक्षित वर्गको रोजगारीमा पहुँच अभिवृद्धि गर्ने,
- घ) आधारभूत भौतिक पूर्वाधारहरूको विकास र विस्तार गरी आर्थिक तथा सामाजिक क्षेत्रको विकासमा टेवा पुऱ्याउने,
- ङ) शिक्षा र स्वास्थ्यलाई उच्च प्राथमिकता दिंदै यी क्षेत्रहरूमा आम नागरिकको सहज पहुँच पुऱ्याउँदै गुणस्तरीय सेवा उपलब्ध गराउने,
- च) विभिन्न जातजाती, भाषा भाषी, धर्म र संस्कृतिका साथै मौलिक र परम्परागत सीप, कला र प्राकृतिक स्थलहरूको संरक्षण, सम्बर्द्धन र विकास गरी समुन्नत, सुदृढ, स्वाधीन र समृद्ध गाउँपालिका निर्माण गर्नु ।

७. बजेट तथा कार्यक्रमका प्राथमिकताका क्षेत्रहरू:-

- क) शिक्षा, स्वास्थ्य, खानेपानी तथा सरसफाई, संस्कृति प्रवर्द्धन, लैङ्गिक समानता तथा सामाजिक समावेशीकरणको विकास मार्फत सामाजिक विकास गर्न,
- ख) कृषि, पर्यटन, उद्योग तथा वाणिज्य, सहकारी, वित्तीय क्षेत्रको विकास मार्फत आर्थिक विकास गर्न,
- ग) सडक तथा पुल (झोलुङ्गे पुल), सिंचाई, भवन तथा शहरी विकास, वैकल्पिक उर्जा, लघु तथा जलविद्युत, संचार क्षेत्रको विकास, पूर्वाधार विकास गर्न,
- घ) शासकीय सक्षमताको विकास गरी सुशासन र सदाचार प्रवर्द्धन गर्ने,
- ङ) स्थानीय तहले आवश्यक देखेका अन्य बिषयहरू,

**“शिक्षा, स्वास्थ्य, कृषि र वातावरण मैत्री पुर्वाधार ;
पहिचान सहितको जानकारी गाउँपालिका, विकासको मुल आधार”**

च) वडाको सिफारिस आदि ।

अब म आ.व. २०८१/०८२ का लागि प्रस्तुत हुने वार्षिक बजेट तथा कार्यक्रम तर्जुमाका प्रमुख चुनौतीहरू सम्भावनाहरू प्रस्तुत गर्न चाहन्छु ।

८. बजेट तथा कार्यक्रमका प्रमुख चुनौतीहरू:-

- क) जनताको विकास प्रतिको तीव्र, महत्वाकांक्षा र सिमित स्रोत साधन,
- ख) राजस्व परिचालनमा कठिनाई,
- ग) प्राकृतिक प्रकोप तथा विपद् नियन्त्रण,
- घ) पूर्वाधारको अभाव,
- ङ) युवा बेरोजगारलाई व्यवस्थापन गर्नु,
- च) जनताको बढ्दो चाप र मागलाई आवश्यकता अनुसार सम्बोधन गर्नु,

९. बजेट तथा कार्यक्रमका प्रमुख सम्भावनाहरू:-

- क) कृषि तथा पशुपालनमा बजारीकरणको सम्भावना,
- ख) राजस्वको क्षेत्र र दायरा विस्तार,
- ग) आन्तरिक तथा बाह्य पर्यटन व्यवसायको सम्भावना,
- घ) स्वास्थ्य सेवा, शिक्षा तथा व्यापारीक केन्द्र,
- ङ) विकासमा लागत साझेदारी गर्न सकिने,
- च) औद्योगिक क्षेत्र बन्न सक्ने ।

१०. सिमित स्रोत साधनले असीमित माग र बढ्दो आकांक्षालाई एकैपटकमा सम्बोधन गर्न नसकिने यथार्थता एकातर्फ छ भने स्रोतको न्युनताले हामीले चाहे जस्तो विकासका कार्यहरूमा लगानी वृद्धि गर्न सकिएको छैन । यो बजेट तर्जुमा गर्दा नेपाल सरकार र सुदुरपश्चिम प्रदेश सरकारबाट प्राप्त हुने सशर्त अनुदान, वित्तीय समानीकरण अनुदान, समपुरक अनुदान र विशेष अनुदान, राजस्व बाँडफाँटबाट प्राप्त हुने आम्दानी र

**“शिक्षा, स्वास्थ्य, कृषि र वातावरण मैत्री पूर्वाधार ;
पहिचान सहितको जानकारी गाउँपालिका, विकासको मुल आधार”**

गाउँपालिकाको आन्तरिक राजश्व परिचालनबाट प्राप्त हुने आम्दानी समेतको अनुमानमा यस गाउँ सभाका सभाध्यक्ष महोदयद्वारा प्रस्तुत नीति तथा कार्यक्रमहरूलाई मध्येनजर गरी स्थानीय स्रोत र साधनको परिचालन गरी सेवा, उत्पादन र रोजगारी अभिवृद्धि गर्ने योजना र कार्यक्रममा केन्द्रित हुँदै सकेसम्म गाउँपालिकाको समग्र विकासलाई सन्तुलित बनाउने गरी बजेट तथा कार्यक्रम तर्जुमा गरेकी छु ।

आदरणीय सभाध्यक्ष महोदय,

एवं सभा सदस्यज्यूहरू,

अब म चालु आ.व. २०८०/०८१ मा यस गाउँपालिकाको आय व्ययको संशोधित अनुमान तथा सम्पादित महत्वपूर्ण कार्यहरूको संक्षिप्त विवरण प्रस्तुत गर्न चाहन्छु ।

११. चालु आ.व. २०८०/०८१ को संशोधित आय अनुमान:-

चालु आ.व. २०८०/०८१ मा शुरू आय अनुमान रु.६१ करोड ०५ लाख ७१ हजार रहेकोमा संशोधित आय अनुमान रु.६१ करोड ०९ लाख ५४ हजार रहेको छ । यसमा गत वर्षको बाँकी मौज्जात सहित आन्तरिक आय तर्फ रु. ६ करोड २९ लाख ३७ हजार, संघीय समानीकरण अनुदान तर्फ रु.१३ करोड ७५ लाख, संघीय सशर्त अनुदान तर्फ रु.२१ करोड ३८ लाख ८३ हजार, संघीय विशेष अनुदान तर्फ रु.६० लाख, संघीय समपुरक अनुदान तर्फ रु.८० लाख, संघीय राजश्व बाँडफाँटबाट प्राप्त हुने आय तर्फ रु.१३ करोड २९ लाख ३१ हजार, प्रदेश समानीकरण अनुदान तर्फ रु.१ करोड २२ लाख ५६ हजार, प्रदेश सशर्त अनुदान तर्फ रु.३१ लाख ५० हजार, प्रदेश विशेष अनुदान तर्फ रु.७० लाख, प्रदेश समपुरक अनुदान तर्फ रु.४० लाख, प्रदेश राजश्व बाँडफाँटबाट प्राप्त हुने आय तर्फ रु.२ करोड ३२ लाख ९७ हजार

**“शिक्षा, स्वास्थ्य, कृषि र वातावरण मैत्री पुर्वाधार ;
पहिचान सहितको जानकारी गाउँपालिका, विकासको मुल आधार”**

संशोधित आय अनुमान रहेको छ । यसमा संघीय सरकार शसर्त अनुदानबाट कार्यान्वयन हुने आयोजनाहरूमा रकम अपुग भई थप बजेट माग गरिएको हुँदा संशोधित आय अनुमान बढ्ने सम्भावना रहेको छ ।

त्यसै गरी एकल खाता कोष प्रणाली मार्फत भुक्तानी हुने गरी सामाजिक सुरक्षा तथा संरक्षण कार्यक्रम तर्फ रु.१९ करोड ७३ लाख ९४ हजार को शुरू अख्तियारी प्राप्त भएकोमा बजेट अपुग भई थप बजेट माग गरिएको हुँदा शुरू अख्तियारी बजेट बढ्ने सम्भावना रहेको छ । त्यसै गरी स्वास्थ्य क्षेत्र सुधार कार्यक्रम तर्फ रु.१८ लाख को शुरू अख्तियारी प्राप्त भएको छ ।

१२. चालु आ.व. २०८०/०८१ को संशोधित व्यय अनुमान:-

चालु आ.व. २०८०/०८१ मा शुरू व्यय अनुमान रु.६१ करोड ०५ लाख ७१ हजार रहेकोमा संशोधित व्यय अनुमान रु.६१ करोड ०९ लाख ५४ हजार रहेको छ । यसमा संशोधित चालु खर्च तर्फ रु.४१ करोड ९३ लाख १३ हजार ३ रूपैया अनुमान रहेको छ भने संशोधित पुँजीगत खर्च तर्फ रु.१९ करोड १६ लाख ४० हजार ९ सय ९७ रूपैया अनुमान रहेको छ । हालसम्मको वित्तीय प्रगती ७० दशमलव ५ प्रतिशत रहेको छ ।

त्यसै गरी सामाजिक सुरक्षा तथा संरक्षण कार्यक्रम तर्फ चालु आ.व. २०८०/०८१ को तेस्रो त्रैमासिकसम्म सामाजिक सुरक्षा भत्ता वितरणमा रु.१५ करोड ३८ लाख २५ हजार २ सय ९१ खर्च भएको छ । सामाजिक सुरक्षा तथा संरक्षण कार्यक्रम तर्फको शुरू अख्तियारीमा अन्तिम त्रैमासिक सामाजिक सुरक्षा भत्ता वितरणका लागि बजेट अपुग भई थप बजेट माग गरिएको हुँदा थप अख्तियारी प्राप्त हुना साथ

**“शिक्षा, स्वास्थ्य, कृषि र वातावरण मैत्री पुर्वाधार ;
पहिचान सहितको जानकारी गाउँपालिका, विकासको मुल आधार”**

यथाशिघ्र अन्तिम त्रैमासिक सामाजिक सुरक्षा भत्ता वितरणको व्यवस्था मिलाउने छु ।

त्यसै गरी स्वास्थ्य क्षेत्र सुधार कार्यक्रम अर्न्तगत मृगौला प्रत्यारोपण गरेका, डायलाइसिस गराई रहेका, क्यान्सर रोगी र मेरूदण्ड पक्षघातका विरामीहरूलाई औषधि उपचार खर्च बापत मासिक रु. ५ हजार दरले उपलब्ध गराइने रकम पछि गाउँपालिकाले शोधभर्ना लिने गरी गाउँपालिका स्रोतबाट प्रथम त्रैमासिकसम्मको रकम भुक्तानी गरिएकोमा भर्खरै मात्र एकल कोष खाता प्रणालीमा रु. १८ लाख शुरू अख्तियारी प्राप्त हुन आएकोले वितरण हुन बाँकी रकम यथाशिघ्र वितरण गर्ने व्यवस्था मिलाउने छु ।

१३. चालु आ.व. २०८०/०८१ मा प्राप्त मुख्य उपलब्धीहरू:-

- क) चालु आर्थिक वर्षमा कालोपत्रे सडक १२ किलोमिटर, ग्राभेल सडक ५ किलोमिटर निर्माण सम्पन्न भएको छ । साथै ५ किलोमिटर कालोपत्रे सडक निर्माणाधिन अवस्थामा रहेका छन् ।
- ख) राष्ट्रिय मा.वि. अमौरा र ऐश्वर्य आ.वि. पालबजारमा ८ कोठे विद्यालय भवन निर्माण कार्य सम्पन्न भएको छ । साथै जानकारी-५ अमौरामा आधारभुत स्वास्थ्य ईकाइ भवन निर्माण सम्पन्न भएको छ ।
- ग) जानकारी- २, ७ र ९ मा ८०० मिटर पक्की ढल निकास निर्माण कार्य सम्पन्न भएका छन् ।
- घ) जानकारी ९ खैरीफाँटामा जेष्ठ नागरिक मिलन केन्द्र भवन निर्माण कार्य सम्पन्न भएको छ ।
- ङ) गाउँपालिकाको प्रशासकीय भवन र जानकारी बहुउद्देश्यीय पार्कको विस्तृत आयोजना प्रतिवेदन (डि.पि.आर.) निर्माण कार्य अन्तिम चरणमा रहेको छ ।

**“शिक्षा, स्वास्थ्य, कृषि र वातावरण मैत्री पुर्वाधार ;
पहिचान सहितको जानकारी गाउँपालिका, विकासको मुल आधार”**

- च) शिक्षक विद्यार्थी अनुपात मापदण्ड बमोजिम सामुदायिक विद्यालयमा कार्यरत शिक्षक कर्मचारीहरुको दरबन्दी मिलान कार्य सम्पन्न भएको छ ।
- छ) स्थानीय भाषा, कला संस्कृती प्रबर्द्धनको लागि आधारभुत तह कक्षा १ देखी ३ सम्म स्थानीय थारु भाषाको पाठ्यक्रम र आधारभुत तह कक्षा ६ देखी ८ सम्म स्थानीय विषयको पाठ्यक्रम निर्माण कार्य सम्पन्न गरिएको छ ।
- ज) विद्यार्थी कृषि करेसावारी कार्यक्रम ३ वटा सामुदायिक विद्यालयमा सञ्चालनमा रहेका छन् ।
- झ) साना सिचाई तथा मर्मत सम्भार कार्यक्रम अन्तर्गत विभिन्न २७ स्थानमा साना सिचाई जडान कार्य सम्पन्न भई करिब ३६ हेक्टर क्षेत्रफलमा सिचाई सुविधा विस्तार भएको छ ।
- ञ) पशु सेवा शाखा तथा पशु सेवा केन्द्रहरुबाट नियमित उपचार सेवा अन्तर्गत चालु आ.व. मा २५ हजार ९ सय ५२ पशुपन्छीहरुलाई उपचार सेवा प्रदान गरिएको छ ।
- ट) प्रधानमन्त्री रोजगार कार्यक्रम अन्तर्गत प्रत्यक्ष रूपमा १४३ जनालाई १०० दिन बराबरको रोजगारी सिर्जना भएको छ ।
- ठ) प्रधानमन्त्री रोजगार कार्यक्रम अन्तर्गतका २० वटा आयोजनाहरु सञ्चालन गरी करिब ३ किलोमिटर सडक स्तरोन्नति र करिब ३.५ किलोमिटर सिचाई कुला मर्मत कार्य सम्पन्न भएका छन् ।
- ड) जानकारी गाउँपालिका वडा नं. १, २, ६, ८ र ९ मा प्राथमिक उपचार तथा खोज उद्धार तालिम सम्पन्न भएका छन् ।
- ढ) गाउँपालिका अन्तर्गत ९ वटै वडामा बसोबास गर्ने भुमिहिन दलित, भुमिहिन सुकुम्बासी र अव्यवस्थित बसोबासी परिवार मध्ये ५

**“शिक्षा, स्वास्थ्य, कृषि र वातावरण मैत्री पुर्वाधार ;
पहिचान सहितको जानकारी गाउँपालिका, विकासको मुल आधार”**

हजार १ सय ४५ घरधुरीलाई निस्सा वितरण कार्य सम्पन्न भएको छ ।

- ण) ९ वटै वडाको विभिन्न ६० स्थानमा GNSS प्रविधिद्वारा आधारभुत नियन्त्रण बिन्दु स्थापना कार्य सम्पन्न भएको छ ।
- त) व्यवसायिक सिप विकास कार्यक्रम अन्तर्गत मागमा आधारित विभिन्न १६ प्रकारका व्यवसायिक सिप विकास तालिम सम्पन्न भई १८१ जना लाभग्राही लाभान्वित भएका छन् । जसमध्ये ५३ जना सम्बन्धित व्यवसाय तथा रोजगारीमा आवद्ध भएका छन् ।
- थ) सामाजिक सुरक्षा भत्ता कार्यक्रम अन्तर्गत ५ हजार ४ सय ८८ जना लाभग्राहीहरू लाभान्वित भएका छन् ।

आदरणीय सभाध्यक्ष महोदय,

एवं सभा सदस्यज्यूहरू,

अब म आगामी आर्थिक वर्ष २०८१/०८२ को विषय क्षेत्रगत कुल बजेट विनियोजनको विवरण प्रस्तुत गर्न अनुमति चाहन्छु ।

१४. आगामी आ.व. २०८१/०८२ को बजेट विनियोजन:-

- क) गाउँपालिका तर्फ रु.२५ करोड ९७ लाख ७३ हजार विनियोजन गरेकी छु । जसमध्ये चालु खर्च तर्फ रु.१६ करोड ६७ लाख ०३ हजार र पुँजीगत खर्च तर्फ रु.९ करोड ३० लाख ७० हजार रहेको छ ।
- ख) विषयगत शाखा तर्फ रु.२ करोड ८२ लाख विनियोजन गरेकी छु ।
- ग) वडा तर्फ रु.५ करोड २० लाख ५० हजार विनियोजन गरेकी छु ।
- घ) संघीय सरकार र प्रदेश सरकारबाट हस्तान्तरित कार्यक्रम अन्तर्गत सशर्त अनुदानतर्फ रु.३४ करोड ५५ लाख ९५ हजार रहेको छ ।

**“शिक्षा, स्वास्थ्य, कृषि र वातावरण मैत्री पुर्वाधार ;
पहिचान सहितको जानकारी गाउँपालिका, विकासको मुल आधार”**

अब म आगामी आर्थिक वर्ष २०८१/०८२ को प्रमुख बिषय क्षेत्रगत कार्यक्रमहरू तथा व्यय अनुमानको विवरण पेश गर्न अनुमति चाहन्छु ।

१५. आगामी आ.व. २०८१/०८२ का प्रमुख बिषय क्षेत्रगत कार्यक्रमहरू तथा व्यय अनुमान:-

आर्थिक विकास क्षेत्र

- क) कृषी क्षेत्रको व्यवसायीकरण गरी प्रमुख कृषीजन्य वस्तुहरूको उत्पादन र उत्पादकत्व बृद्धि गराउन उत्पादनमा आधारित अनुदान कार्यक्रमलाई निरन्तरता गर्नका लागि रु.१४ लाख विनियोजन गरेकी छु ।
- ख) कृषीको उत्पादन र उत्पादकत्व बृद्धि गर्ने र कृषी क्षेत्रको व्यवसायीकरणबाट आय आर्जन बढाउने उद्देश्यले विभिन्न वडाहरूमा कृषकको लागत साझेदारीमा संचालित साना सिचाई कार्यक्रम सञ्चालन गर्नको लागि रु.९ लाख विनियोजन गरेकी छु ।
- ग) कृषि पेशालाई मर्यादित एवम् ज्ञानमा आधारित बनाउनको लागि तोकिएका सामुदायिक विद्यालयहरूमा विद्यार्थी कृषि करेसाबारी कार्यक्रमलाई आगामी आ.व.मा समेत निरन्तरता दिईनेछ । यसको लागि रु.५ लाख विनियोजन गरेकी छु ।
- घ) कृषक तथ्याङ्कलाई अध्यावधिक गरि न्यायोचित, समान रूपमा अनुदान प्रदान गर्न किसान सुचिकरण कार्यक्रम सञ्चालनका लागि शसर्त अनुदानबाट रु.३ लाख विनियोजन भएको छ ।
- ङ) पशुपन्छीहरूमा रोग लाग्नु भन्दा रोग लाग्न नदिनका लागि व्यापक रूपमा खोप कार्यक्रमलाई निरन्तरता दिईनुका साथै निःशुल्क पशु स्वास्थ्य शिविर संचालनका लागि रु.४ लाख र औषधी खरिद तथा वितरणका लागि रु.१४ लाख विनियोजन गरेकी छु ।

**“शिक्षा, स्वास्थ्य, कृषि र वातावरण मैत्री पूर्वाधार ;
पहिचान सहितको जानकारी गाउँपालिका, विकासको मुल आधार”**

- च) सहकारी विकास एवं विविध प्रवर्द्धनात्मक कार्यक्रमहरू सञ्चालन गर्नका लागि रु.८ लाख विनियोजन गरेकी छु ।
- छ) गरिबी निवारणका लागि लघु उद्यम विकास कार्यक्रम संचालन गर्नका लागि शसर्त अनुदानबाट रु.१० लाख ६० हजार विनियोजन भएको छ ।
- ज) प्रधानमन्त्री रोजगार कार्यक्रम अन्तर्गत रोजगारमुलक आयोजनाहरू छनौट गरी रोजगारी सृजना गर्नका लागि शसर्त अनुदानबाट रु.४६ लाख ९४ हजार विनियोजन भएको छ ।

सामाजिक विकास क्षेत्र

- क) व्यावसायिक सिप विकास गरी आयआर्जन गर्नको लागि विविध विषयहरूमा सिपमुलक तालिम, गोष्ठी तथा क्षमता विकास कार्यक्रम सञ्चालनको लागि रु.७७ लाख १९ हजार विनियोजन गरेकी छु ।
- ख) भूमिहिन सुकुम्बासी, भूमिहिन दलित तथा अव्यवस्थित बसोबासीहरूलाई व्यवस्थापनका लागि आवश्यक जग्गा नापजाँच कार्यक्रम सञ्चालन गर्नका लागि रु.१० लाख विनियोजन गरेकी छु ।
- ग) उत्कृष्ट नतिजा ल्याउने सामुदायिक विद्यालयलाई आवश्यक पूर्वाधार निर्माण कार्यक्रम सञ्चालन गर्न नतिजामा आधारित अनुदान कार्यक्रमको लागि रु.१५ लाख विनियोजन गरेकी छु ।
- घ) सामुदायिक विद्यालयमा कार्यरत निजी शिक्षक, बाल विकास सहयोगी कार्यकर्ता र विद्यालय कर्मचारी व्यवस्थापनको लागि रु.१ करोड ५० लाख विनियोजन गरेकी छु ।
- ङ) सामुदायिक विद्यालयमा अध्ययनरत छात्राहरूलाई निःशुल्क स्यानिटरी प्याड व्यवस्थापनका लागि शसर्त अनुदानबाट रु.२१ लाख १४ हजार विनियोजन भएको छ ।

**“शिक्षा, स्वास्थ्य, कृषि र वातावरण मैत्री पुर्वाधार ;
पहिचान सहितको जानकारी गाउँपालिका, विकासको मुल आधार”**

- च) सार्वजनिक विद्यालयका विद्यार्थीहरूका लागि निःशुल्क पाठ्यपुस्तक उपलब्ध गराउनको लागि शसर्त अनुदानबाट रु.५१ लाख ६९ हजार विनियोजन भएको छ ।
- छ) सामुदायिक विद्यालयका तोकिएका विद्यार्थीको दिवा खाजाका लागि विद्यालयलाई अनुदान व्यवस्था मिलाएकी छु । यसका लागि शसर्त अनुदानबाट रु.९९ लाख ४१ हजार विनियोजन भएको छ ।
- ज) सामुदायिक विद्यालय सञ्चालन तथा व्यवस्थापन अनुदानका लागि शसर्त अनुदानबाट रु.२१ लाख ८० हजार विनियोजन भएको छ ।
- झ) विद्यालयमा शैक्षिक गुणस्तर सुदृढीकरण एवम् कार्यसम्पादनमा आधारित प्रोत्साहन अनुदानका लागि शसर्त अनुदानबाट रु.७४ लाख ५६ हजार विनियोजन भएको छ ।
- ञ) सार्वजनिक विद्यालयमा अध्ययनरत विद्यार्थीहरूलाई छात्रवृत्तिका लागि शसर्त अनुदानबाट रु.११ लाख २२ हजार विनियोजन भएको छ ।
- ट) प्रति विद्यार्थी लागतका आधारमा सिकाइ सामग्री तथा डिजिटल सिकाइ सामग्री व्यवस्थाका लागि विद्यालयलाई अनुदान अन्तर्गत शसर्त अनुदानबाट रु.१६ लाख ७० हजार विनियोजन भएको छ ।
- ठ) स्वास्थ्य संस्थाहरूमा अत्यावश्यक औषधी र औजारहरूको अभाव हुन नदिनको लागी आवश्यक व्यवस्था गरिएको छ । यसको लागी रु.३४ लाख ७२ हजार विनियोजन गरेकी छु ।
- ड) सुरक्षित मातृत्व, परिवार नियोजन लगाएत मातृ तथा नवशिशु कार्यक्रम अन्तर्गत शसर्त अनुदानबाट रु.१८ लाख ४२ हजार विनियोजन भएको छ ।
- ढ) महिला, बालबालिका तथा जेष्ठ नागरिक सम्बन्धी कार्यक्रम संचालनका लागि रु.१५ लाख विनियोजन गरेकी छु ।

**“शिक्षा, स्वास्थ्य, कृषि र वातावरण मैत्री पूर्वाधार ;
पहिचान सहितको जानकारी गाउँपालिका, विकासको मुल आधार”**

- ण) विश्व बैंकको सहयोगमा सञ्चालित खानेपानी क्षेत्रगत सुशासन तथा पूर्वाधार सहयोग आयोजना अन्तर्गत दुर्गौली खानेपानी आयोजनाको लागि रु.१ करोड ७४ लाख, जानकीनगर खानेपानी आयोजनाको लागि रु.१ करोड ७४ लाख र मुनुवा खानेपानी आयोजनाको लागि रु.८७ लाख विनियोजन भएको छ ।
- त) नेपाल रेडक्रस सोसाइटी टिकापुर रक्तसञ्चार सेवा केन्द्रसँगको सहकार्यमा जानकीबासीहरूलाई निःशुल्क प्रदान गर्दै आईरहेको रक्त सेवाको कार्यक्रमलाई निरन्तरता दिँदै निःशुल्क रक्तसंचार सेवा कार्यक्रम संचालनको लागि रु.५ लाख विनियोजन गरेकी छु ।
- थ) सुनौला १००० दिन भित्रका आमा तथा नवजात शिशुहरूको पोषण अवस्थालाई सुधार गरी बालबालिकाहरूलाई कुपोषणबाट बचाउनको लागि उपाध्यक्ष पोषण कार्यक्रम अन्तर्गत रु. ३ लाख विनियोजन गरेकी छु ।

पूर्वाधार विकास क्षेत्र

- क) जानकी गाउँपालिकाबाट हुने सेवा प्रवाहलाई सरल, छिटो र व्यवस्थित रूपमा संचालन गर्न गाउँपालिकाको प्रशासकिय भवन निर्माणको लागि रु. १ करोड ५० लाख विनियोजन गरेकी छु ।
- ख) जानकी बहुउद्देश्यीय पार्क निर्माणको लागि रु.५० लाख विनियोजन गरेकी छु ।
- ग) सामुदायिक विद्यालयहरूमा रङ्गरोगन तथा सौन्दर्यकरणको लागि रु.२० लाख विनियोजन गरेकी छु ।
- घ) सङ्घीय सरकारको लागत साझेदारीमा नयाँ लायकपुर-जगतपुर-मुर्तिया-कटाँसे हाइड्रोपावर हुँदै पूर्व पश्चिम राजमार्ग जोड्ने सडक कालोपत्रे निर्माणको लागि रु.२ करोड ६० लाख विनियोजन भएको छ ।

**“शिक्षा, स्वास्थ्य, कृषि र वातावरण मैत्री पुर्वाधार ;
पहिचान सहितको जानकारी गाउँपालिका, विकासको मुल आधार”**

- ड) प्रदेश सरकारको लागत साझेदारीमा कञ्चनपुर दुर्गौली सडक कालोपत्रेको लागी रु.९५ लाख विनियोजन भएको छ ।
- च) प्रदेश सरकारको लागत साझेदारीमा सुवर्णपुर भगैरैया सडक कालोपत्रेको लागी रु.९५ लाख विनियोजन भएको छ ।
- छ) लम्की टिकापुर रोड देखि जानकी ५ नवलपुर पिपल चौतारा हुँदै जानकी २ सिमाना जोडने सडक कालोपत्रेको लागी रु.५० लाख विनियोजन गरेकी छु ।
- ज) फायरलाईन सडक कालोपत्रेको लागी रु.४० लाख विनियोजन गरेकी छु ।
- झ) जानकी वडा नं. ९ (कटाक्षे कालोपत्रे अधुरो सडक, अरुणोदय मा.वि. को गेट देखि ठेकीबाँध जोड्ने सडक, टीकापुर-डुडेझारी सडक देखि जनता आ.वि. जोड्ने सडक, अमरावती देखि हिमालय मा.वि. जोड्ने सडक) कालोपत्रेको लागी रु.४२ लाख विनियोजन गरेकी छु ।
- ञ) विश्व बैंकको सहयोगमा सार्वजनिक/विद्यालय शौचालय निर्माणको लागी सशर्त अनुदानबाट रु.१ करोड २० लाख विनियोजन भएको छ ।
- ट) स्थानीयको साझेदारीमा विद्यालय भवन निर्माणको लागि सशर्त अनुदानबाट रु.२ करोड २० लाख विनियोजन भएको छ ।
- ठ) गाउँपालिकामा १५ शैय्याको आधारभूत अस्पताल निर्माणको लागी सशर्त अनुदानबाट रु.२ करोड २९ लाख विनियोजन भएको छ ।

वन, वातावरण तथा विपद् व्यवस्थापन क्षेत्र

- क) विपद् व्यवस्थापनका सबै क्रियाकलापको समन्वयात्मक र प्रभावकारी रूपमा व्यवस्थापन गरी प्राकृतिक तथा गैरप्राकृतिक विपद् बाट सर्वसाधारणको जीउज्यान र सार्वजनिक, निजी तथा

**“शिक्षा, स्वास्थ्य, कृषि र वातावरण मैत्री पुर्वाधार ;
पहिचान सहितको जानकारी गाउँपालिका, विकासको मुल आधार”**

व्यक्तिगत सम्पत्ति, प्राकृतिक एवम् साँस्कृतिक सम्पदा र भौतिक संरचानको संरक्षण गर्न विपद् जोखिम न्यूनीकरण तथा व्यवस्थापनको लागी विपद् व्यवस्थापन कोषको व्यवस्था गरेकी छु । यसको लागी स्थानीय विपद् व्यवस्थापन कोषमा थप हुने गरी रु. ५० लाख विनियोजन गरेकी छु ।

ख) “हरियाली प्रबर्द्धन कार्यक्रम” अन्तर्गत वडा तथा गाउँपालिकामा कालोपत्रे भएका सडकहरुको दायाँबायाँ वृक्षारोपण गर्न रु. ७ लाख ३४ हजार विनियोजन गरेकी छु ।

संस्थागत विकास, सेवा प्रवाह र सुशासन क्षेत्र

क) सार्वजनिक सेवा प्रवाहलाई थप व्यवस्थित बनाई छिटो छरितो सेवा प्रवाह सँगै सुशासन कायम गर्न जनप्रतिनिधि र कर्मचारीको क्षमता विकासको लागी रु. ६ लाख विनियोजन गरेकी छु ।

ख) गाउँपालिकामा कार्यरत कर्मचारीहरुलाई उच्च मनोबलयुक्त बनाई गाउँपालिकाको नीतिगत, प्रशासनिक एवं संरचनागत विकासलाई संस्थागत गर्न, गाउँपालिकाको दीर्घकालिन सोच, उद्देश्य, नीति तथा कार्यक्रमको कार्यान्वयन गर्न प्रोत्साहनका लागी आवश्यक बजेट विनियोजन गरेकी छु ।

आदरणीय सभाध्यक्ष महोदय,

एवं सभा सदस्यज्यूहरु,

अब म नीति तथा कार्यक्रमहरु कार्यान्वयन गर्नका लागी बजेट विनियोजन र स्रोत व्यवस्थापनको अनुमान प्रस्तुत गर्ने अनुमति चाहन्छु ।

१६. आगामी आ.व. २०८१/०८२ का लागी नीति तथा कार्यक्रमहरु कार्यान्वयन गर्न रु.६८ करोड ५६ लाख १८ हजार विनियोजन गरेकी छु ।

**“शिक्षा, स्वास्थ्य, कृषि र वातावरण मैत्री पुर्वाधार ;
पहिचान सहितको जानकारी गाउँपालिका, विकासको मुल आधार”**

१७. आगामी आ.व. २०८१/०८२ का लागि अनुमान गरिएको खर्च व्यहोर्ने स्रोतमध्ये आन्तरिक स्रोतबाट रु.३ करोड १ लाख २५ हजार को राजश्व परिचालन हुने अनुमान गरेकी छु । त्यसै गरी संघीय समानीकरण अनुदान वापत रु.१३ करोड ८८ लाख, संघीय राजश्व बाँडफाँटबाट प्राप्त हुने आयबाट रु.१२ करोड ७९ लाख, संघीय शसर्त अनुदान तर्फ रु.३१ करोड १३ लाख २५ हजार, संघीय समपुरक अनुदान वापत रु. १ करोड ३० लाख आय प्राप्त हुने हुने अनुमान गरेकी छु ।

त्यसै गरी प्रदेश समानीकरण अनुदान बाट रु.१ करोड ३० लाख ८१ हजार, प्रदेश राजश्व बाँडफाँटबाट प्राप्त हुने आयबाट रु.२ करोड ०१ लाख १७ हजार, प्रदेश शसर्त अनुदान तर्फ रु.७७ लाख ७० हजार, प्रदेश समपुरक अनुदान वापत रु.९५ लाख र प्रदेश विशेष अनुदानबाट रु.४० लाख आय प्राप्त हुने अनुमान गरेकी छु ।

चालु आ.व.को अषाढ मसान्तसम्म खर्च नभई बचत हुने रकम रु.१ करोड रहने अनुमान गरेकी छु ।

१८. आगामी आ.व. २०८१/०८२ मा कुल बजेट विनियोजन रु.६८ करोड ५६ लाख १८ हजार मध्ये चालु खर्च तर्फ ६१.४१ प्रतिशत बराबर रु.४२ करोड १० लाख ६० हजार ६० रूपैया र पुँजीगत खर्च तर्फ ३८.५९ प्रतिशत बराबर रु.२६ करोड ४५ लाख ५७ हजार ९ सय ४० रूपैया हुने अनुमान गरेकी छु ।

१९. यस गाउँपालिका अर्न्तगत संघीय सरकारबाट अख्तियारी प्राप्त हुने सामाजिक सुरक्षा तथा संरक्षण कार्यक्रम एकल खाता कोष प्रणाली मार्फत भुक्तानी हुने भएकोले आगामी आर्थिक वर्षमा उक्त कार्यक्रमको स्रोत समावेश नगरिएको व्यहोरा अवगत गराउन चाहन्छु ।

**“शिक्षा, स्वास्थ्य, कृषि र वातावरण मैत्री पूर्वाधार ;
पहिचान सहितको जानकारी गाउँपालिका, विकासको मुल आधार”**

२०. आगामी आ.व. २०८१/०८२ को क्षेत्रगत व्यय अनुमान:-

अब म आगामी आ.व. २०८१/०८२ को कुल बजेट विनियोजनको क्षेत्रगत व्यय अनुमान संक्षिप्त रूपमा प्रस्तुत गर्न अनुमति चाहन्छु ।

आर्थिक विकास क्षेत्र तर्फ रु.२ करोड ९४ लाख ८४ हजार ५ सय ३५ रूपैया, सामाजिक विकास क्षेत्र तर्फ रु.३३ करोड ७७ हजार रूपैया, पूर्वाधार विकास क्षेत्र तर्फ रु.१४ करोड ९४ लाख ३० हजार रूपैया, वन, वातावरण तथा विपद् व्यवस्थापन क्षेत्र तर्फ रु.१ करोड ०२ लाख ९९ हजार ४ सय ६५ रूपैया, संस्थागत विकास, सेवा प्रवाह र सुशासन क्षेत्र तर्फ रु.१ करोड ५७ लाख २३ हजार रूपैया र कार्यालय संचालन तथा प्रशासनिक खर्च तर्फ रु.१५ करोड ०६ लाख ०४ हजार रूपैया विनियोजन गरेकी छु ।

आदरणीय सभाध्यक्ष महोदय,

एवं सभा सदस्यज्यूहरू,

२१. करका दरहरू समेत उल्लेख भएको आर्थिक विधेयक, २०८१ तथा खर्चलाई व्यवस्थित गर्न बनेको विनियोजन विधेयक, २०८१ स्वीकृतीको लागि यस सम्मानित सभामा पेश गरेकी छु ।

२२. आगामी आ.व. २०८१/०८२ का राजस्व नीति:-

अब म आर्थिक वर्ष २०८१/०८२ का लागि राजस्व नीति प्रस्तुत गर्न चाहन्छु ।

क) नेपालको संविधान तथा स्थानीय सरकार संचालन ऐन, २०७४ ले प्रदान गरेको अधिकार क्षेत्र भित्र रही कूल बजेटमा आन्तरिक आम्दानीको अंश बृद्धि गर्दै लैजाने गरी करको दरमा सामान्य परिवर्तन तथा करको दायराको व्यापक उपयोग गर्ने नीति लिएकी छु ।

**“शिक्षा, स्वास्थ्य, कृषि र वातावरण मैत्री पुर्वाधार ;
पहिचान सहितको जानकारी गाउँपालिका, विकासको मुल आधार”**

- ख) आन्तरिक राजश्वका दायरा विस्तार गरी राजश्व चुहावट नियन्त्रण गर्न सम्पूर्ण वडा कार्यालयहरूमा अनिवार्य रूपमा स्थानीय संचित कोष व्यवस्थापन प्रणाली (SuTRA) मा थप भएको राजश्व मोड्युल पुर्ण रूपमा लागु गरी नियमित राजश्व संकलन गर्ने व्यवस्था मिलाईने छ ।
 - ग) स्थानीय तह राजस्व पोर्टलको प्रयोग गरी सेवाग्राही वा करदाताले अनलाइन रूपमा राजस्व बुझाउन सक्ने व्यवस्था मिलाईने छ ।
 - ग) राजश्व सुधारका लागि राजश्व सुधार कार्य योजना बनाई प्रभावकारी रूपमा कार्यान्वयन गरिने छ ।
 - घ) रोडा, ढुङ्गा, गिट्टी, बालुवा, दहत्तर बहत्तर, विज्ञापन कर, मनोरञ्जन कर आदिबाट प्राप्त हुने राजश्व वृद्धि गर्न विज्ञ समूहबाट अध्ययन गराई राजश्व संकलनलाई थप प्रभावकारी बनाईने छ ।
 - ङ) गाउँपालिका क्षेत्र भित्रका व्यापार व्यवसाय वा सेवामा पुँजीगत लगानी र आर्थिक कारोबारका आधारमा व्यवसाय दर्ता गर्न प्रोत्साहित गरी व्यापार व्यवसायलाई करको दायरामा ल्याईने छ ।
 - च) विद्यमान राजश्व नीति, कार्यक्रम, आर्थिक ऐन, करको दररेट, राजश्व सङ्कलन, राजश्व प्रशासन संस्थागत व्यवस्था, आय श्रोतहरूको सम्भावना र यथार्थ सङ्कलनको फरक पहिचान, समीक्षा, विश्लेषण गरी सुधार गर्दै लगिने छ ।
२३. हामीले प्रस्तुत गरेका नीति तथा कार्यक्रम र बजेटबाट गाउँपालिकाबासीका आधारभुत आवश्यकताहरू परिपूर्ति गरी जीवनस्तर गुणात्मक सुधार हुँदै जाने, गाउँपालिकामा उपलब्ध सिमित स्रोत साधनको उच्चतम उपयोगबाट गाउँपालिकाबासीको आर्थिक उन्नतीमा टेवा पुग्ने र बञ्चितमा परेका वर्ग, क्षेत्र तथा समुदायहरूको विकासमा मुलप्रवाहीकरण भई समावेशीताको प्रवर्द्धन मार्फत स्थानीय लोकतन्त्र सबलीकरण हुने विश्वास लिएकी छु ।

“शिक्षा, स्वास्थ्य, कृषि र वातावरण मैत्री पुर्वाधार ;
पहिचान सहितको जानकारी गाउँपालिका, विकासको मुल आधार”

आदरणीय सभाध्यक्ष महोदय,
एवं सभा सदस्यज्यूहरू,

२४. उल्लेखित बजेट कार्यान्वयनको लागि समग्र सहभागितात्मक पद्धतीबाट बस्ती, गाउँ, टोल हुँदै गाउँ कार्यपालिकाबाट तय भएका अनुसूचीमा उल्लेखित आयोजना तथा कार्यक्रम र विनियोजित बजेट माथि छलफल तथा स्वीकृतिको लागि अनुरोध गर्दछु ।
२५. अन्तमा, प्रस्तुत नीति तथा कार्यक्रम र बजेट तर्जुमाका क्रममा मार्गदर्शन गर्नु हुने गाउँपालिका अध्यक्षज्यू, प्रमुख प्रशासकीय अधिकृतज्यू, विषयगत समितिका संयोजकज्यूहरू, वडा अध्यक्षज्यूहरू, गाउँ सभाका सदस्यज्यूहरू, गाउँपालिका कर्मचारी मित्रहरू, नागरिक समाजका व्यक्तित्वहरू, राजनितिक दलका प्रतिनिधिज्यूहरू, पत्रकार मित्र तथा सम्पूर्ण जानकारी गाउँपालिकाबासीलाई हार्दिक धन्यवाद ज्ञापन गर्दछु ।

हार्दिक धन्यवाद !

नमस्कार ! !

२०८१ साल असार ६ गते विहिवार ।

लालमति देवी कठरिया
उपाध्यक्ष